

ע"פ 46332/02/14 - ח.א. דיזל האומן (2009) בע"מ, אשרף חמידאן, לואי חמידאן, כולם נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

ע"פ 46332-02-14 ח.א. דיזל האומן (2009) בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני: 5741/2013 פ

בפני כב' השופט בן-ציון גרינברגר
המערערים
1. ח.א. דיזל האומן (2009) בע"מ
2. אשרף חמידאן
3. לואי חמידאן כולם ע"י ב"כ עוה"ד אליהו אהרוני, נסיה גריידי
נגד
המשיבה
מדינת ישראל

פסק דין

1. לפניי ערעור על גזר הדין שגזר בית המשפט לעניינים מקומיים (כב' השופט אוהד גורדון) נגד המערערים 1-2 ביום 15.1.14 (המערער 3 שהה בחו"ל בעת הדיונים בבית משפט קמא, כך שגזר הדין נשוא הערעור רלוונטי רק למערערים 1 - 2), והחלטה שניתנה בבקשה לעיכוב ביצוע, מיום 20.2.14, בתיק פ 5741/2013. בהחלטות אלו ניתן צו סגירה לתחנת דלק הפועלת ללא רישיון מזה עשר שנים, כמפורט להלן.
2. הסעדים המבוקשים בערעור הם: ביטול צו הסגירה; ביטול הקנסות שהוטלו על מערערים 1-2, ולחלופין, להקטין את סכומם באופן משמעותי; ולהורות לעירייה לזרז את הליכי הרישוי, על כל המשתמע מכך.
3. ביום 27.2.14 ניתן צו עיכוב ביצוע לצו סגירת העסק ע"י סגן הנשיא כב' השופט צבן, שעודנו תלוי ועומד עד להכרעה בערעור שלפניי.

העובדות הצריכות לעניין

4. ביום 25.8.13 הוגש נגד המערערים (להלן גם: "הנאשמים") כתב אישום, בו הואשמו על כך שבשטח הנמצא ברחוב דרך חברון בירושלים (ליד מחסום 300), עסקו בעסק של תחנת דלק ורחיצת כלי רכב (להלן: "העסק") ללא רישיון עסק, עבירה לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן: "החוק"). המערערת 1 הואשמה בהיותה בעלת העסק, בעוד שמערערים 2 - 3 הואשמו בתור המנהלים בפועל של העסק.
5. במסגרת ההליך עתרה המאשימה לסגירה מידית של העסק. הוגשה חוות דעת מאת המשרד להגנת הסביבה, לפיה, העסק מצוי באזור רגישות גבוהה ביותר לזיהום מי תהום, ופעילות התחנה מזהמת את הקרקע (המומחה מצא רכיבי דלק המגיעות עד פי 444 מערכי הסף הקובעים את הגדרת הסביבה כמזוהמת), והיא מהווה

סכנה לזיהום מי תהום. אי לכך, מתחייבת המסקנה כי התחנה מהווה סכנה לבריאות הציבור ועל כן, יש לפעול לסגירתה המיידית.

6. בדיון בבית משפט קמא ביום 10.12.13 הציגה ההגנה חוות דעת מטעמה, המאשרת כי יש במקום זיהום משמעותי. אלא, שלפי עדותה של המומחית מטעם ההגנה, ניתן לשקם את התחנה באמצעות תכנית שיקום אשר תיארך כששה שבועות, וניתן אף לצמצם את הזמן הדרוש, באמצעות יישום הליך מזורז, לשלושה שבועות בלבד.

באותה ישיבה, המערערים הורשעו על פי הודייתם, וכן הוצגה הסכמה עונשית שכללה צו לסגירת העסק **"שביצועו יידחה בחודש כדי לאפשר לנאשמים לבצע את תכנית השיקום וכן להתקדם בהליכי הרישום"**. ב"כ הנאשמים ביקש יממה כדי לקבל את אישורם הסופי של הנאשמים. מאז, נדחה הדיון מעת לעת בתואנות שונות, וביום 31.12.13 אף חויבו הנאשמים בהוצאות בגין כך.

7. ביום 15.1.14 התקיימה פרשת גזר הדין בבית משפט קמא, אליו התייצב לראשונה עו"ד אהרוני כב"כ הנאשמים. לאחר שטענו ב"כ הצדדים לעונש, נגזר דינם של הנאשמים (להלן: **"גזר הדין"**). בגזר הדין סקר בית משפט קמא את השתלשלות העניינים, ועמד על הקושי שבהמשך פעילות התחנה המזהמת, הפועלת ללא רישיון - ומכאן, שגם ללא פיקוח של כיבוי אש ומשרד הבריאות - ועל הסכנה לציבור הנגרמת מכך. בית משפט קמא גזר, לפי הפסיקה הנוהגת, עונש של קנס וצו סגירת עסק, וקבע כי כך נעשה לרובם המכריע של העסקים המורשעים בכך שהם פועלים ללא רישיון. בעניין סגירת העסק קבע בית המשפט:

כאמור אני סבור שיש להורות על סגירת העסק. הממצאים בנוגע לזיהום והעדר הליך שיקום פעיל פועלים בעד בקשת המאשימה לסגירה מיידית. עוד יש לציין כי אין מחלוקת שעד כה לא הגישו הנאשמים בקשה לרישוי העסק, אך אקח בחשבון טענתם לפיה הגשת הבקשה נמנעת משום שלא קיבלו מספר זיהוי מהעיריה. יחד עם זאת ברי, כי במצב הנוכחי הרישיון אינו מצוי בהישג יד. עוד יש לשקול את הימשכות ההליך אשר, כמפורט בהחלטותי הקודמות נבעה בראש ובראשונה מהתנהלות ההגנה, ואשר בפועל אפשרה לנאשמים להוסיף ולהפעיל את התחנה ללא רישיון ואף לאחר שהורשעו. מנגד ניצבת זכותם החוקתית לעיסוק, כאשר קטיעת פעילותו של עסק המפרנס מספר משפחות אינה דבר של מה בכך.

במכלול השיקולים אני מוצא לדחות את ביצוע הצו, אך לעשות כן לתקופה מינימלית אשר, כאמור לפי דבריה של מומחית ההגנה, יספיק לשיקום הנזק בהליך מזורז. אם ישקמו הנזק כליל במועד יהווה הדבר שיקול משמעותי בבקשה של הנאשמים להוסיף ולדחות את ביצוע הצו, ועם זאת הבקשה תישקל לגופה אם וכאשר תוגש.

8. בית משפט קמא גזר את העונשים הבאים: נאשמת 1 תשלם קנס של 20,000 ₪; נאשם 2 ישלם קנס של 10,000 ₪ או 50 ימי מאסר תמורתו; כל אחד מהנאשמים יחתום על התחייבות להימנע מעבירה על הוראות סעיפים 4, 14 ו-18 לחוק תוך תקופה של 24 חודשים ממועד גזר הדין. כן ניתן צו סגירת עסק אשר ייכנס לתוקף ביום 10.2.14. ביום 12.2.14 הגיעו הצדדים להסדר בנוגע לנאשם 3, לפיו הוא ישלם קנס בסך של 2,000 ₪.

9. ביום 10.2.14, עת כניסת צו סגירת העסק לתוקף, הגישו המערערים לבית משפט קמא בקשה דחופה לעיכוב ביצוע צו לסגירה. בתמצית, הבקשה נומקה בכך כי המערערים זקוקים לזמן נוסף בכדי שיוכלו להשלים הליכים לקבלת רישיון העסק והן להסדרת ליקויי איכות הסביבה, וכדי שלא תיפגע זכותם להליך הוגן בערעור ולא תיווצר פגיעה אנושה בפרנסתם - אם צו סגירת העסק ייכנס לתוקף. המערערים טענו כי ביום 4.2.14 בוצעו קידוחים למיפוי הזיהום שנשלחו למעבדה, וננקטו מספר פעולות לצמצום המשך הזיהום, באמצעות התקנת אקדח תדלוק ללא טפטוף

ומאצרה נידת. לעניין זה צורף דו"ח של חברת "אקו-טק". עוד תוארו ניסיונות לפתיחת הליך רישוי עסקים בידי אדריכלית מטעם המערערים, עד שנפתח תיק בקשה. בבקשה צוין כי המבקשים ממתנים לביקור גורמי כיבוי אש, משטרה ואחרים.

10. המשיבה התנגדה לבקשה, בצינה כי העסק הוקם במקום במנוגד ליעוד הקרקע במקום, ולכן אין אפשרות לקבל רישיון עסק בשנים הקרובות, אם בכלל.

11. לאחר דיון שהתקיים בבקשה לעיכוב ביצוע, דחה בית משפט קמא את הבקשה, בהחלטה מיום 20.2.14 (להלן: "ההחלטה"), וקבע, בין היתר, כדלקמן:

7. איני יכול להיעתר לבקשה. כמפורט בגזר הדין, המדובר בתחנת תדלוק ועסק לשטיפה הפועלים מזה מספר שנים ללא רישיון. לכך מתווסף, במקרה דנן, הנזק הנגרם מפעילות התחנה. כפי שפורט לעיל ובגזר הדין, המדובר בנזק סביבתי של ממש, שעלול לפגוע בבריאות הציבור. השילוב שבין שני האלמנטים מקים אינטרס ציבורי דומיננטי להפסקת פעילות העסק.

8. במצב דברים זה, נדרש העותר להוסיף ולדחות את סגירת העסק להראות צפי מוחשי וברור להכשרת פעילות העסק. צפי שכזה לא הוצג.

9. בניגוד לטענות המבקשים, הנטל לביסוס ההצדקה לדחיית ביצוע הצו מוטל עליהם כמי שפנו לבית המשפט, ולא על המשיבה. בתצהיר האדריכלית מטעמם אין כל אמירה שעשויה להוות מענה לטענות המשיבה בדבר מניעה למתן רישיון לעסק האמור משיקולי ייעוד הקרקע. במילים אחרות, לא הורם הנטל. זאת ועוד, מצבו של הליך הרישוי הינו טרומי, ואין בעצם פתיחת התיק כדי להראות שהרישיון מצוי בהישג יד. נוכח המניעה התכנונית הרי שמתן רישיון כפוף להליך ארוך ומורכב של שינוי ייעוד, שהמבקשים כלל לא החלו זו.

10. זאת ועוד, הן במהלך ההליך כמפורט לעיל והן לאחר גזר הדין ניתנה למבקשים שהות, המסתכמת לכדי מספר חודשים, לקידום הליכי הרישוי והסרת המפגע. כפי שצינתי לעיל, ביום 10.12.13 טענה המומחית מטעמם שניתן להשלים את הסדרת הזיהום בתוך כשלושה שבועות בפרוצדורה מהירה ושישה שבועות בפרוצדורה רגילה. התקופה חלפה ותהליך הסדרת הזיהום, גם אם החל ובוצעו מספר אקטים, לא הושלם. מכאן שהמשך פעילות התחנה, גם אם צומצם הזיהום בשל אמצעים זמניים במפורט בחוות הדעת שצורפה לבקשה, טרם הוסדר באופן המונע את הזיהום הסביבתי וטרם שוקם הזיהום שנגרם בעבר. זהו שיקול נוסף, לצד מצב הליך הרישוי.

השילוב שבין השיקולים לא מאפשר להוסיף ולאפשר לעסק לפעול, וזאת למרות הפגיעה בפרנסתם של המבקשים. לזכותם לעיסוק ניתן משקל בקביעת הארכה שניתנה במסגרת גזר הדין, ואיני סבור כי יש להוסיף לדחות את ביצוע הצו בהיסמך עליה.

על החלטה זו ועל גזר הדין, מוגש הערעור שלפניי.

12. טענות הערעור

א. **חוסר סמכות:** המערערים טוענים כי בית משפט קמא, בשבתו כבית משפט לעניינים מקומיים, חסר סמכות לדון בכתב אישום הכולל אישומים לעבירות איכות הסביבה וזיהום הקרקע, על פי **חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות)**, תשנ"ב - 1992, וכי המשיבה הייתה צריכה להגיש את כתב האישום בעילות אלו לבית משפט השלום. המערערים סבורים כי אילו היה מתנהל ההליך בבית המשפט המוסמך והיו פועלים בשיתוף עם המשרד לאיכות

הסביבה, לא היה ניתן צו סגירה כלל ועיקר.

ב. **התיישנות:** לטענת המערערים, העבירה התיישנה, שכן העסק קיים מעל עשר שנים במיקומו הנוכחי, ומעולם לא נדרשו לסגירתו. לטענתם, העסק צמוד לכביש ראשי ובולט לעין, כך שקיומו היה ידוע משך כל התקופה האמורה ללא שננקט כל הליך נגדו, ונראה כי מבחינת המשיבה ניתן היתר מכללא להפעלתו.

ג. **אכיפה ברחובות:** המערערים טוענים לאכיפה ברחובות, הן בתחום רישוי העסקים והן בתחום זיהומי הקרקע מדיקלים, שכן קיימות בירושלים תחנות רבות, כולל תחנת דלק של עיריית ירושלים בגבעת שאול, אשר אינן בעלות רישוי ו/או תחנות דלק בעלות רישוי אשר מזהמות באופן חמור אף יותר מתחנת הדלק של המערערים ולא ננקטו כנגדם צעדים כלשהם. המערערים אף טוענים כי בסביבה הקרובה לעסק קיימים עסקים שונים כאשר עפ"י ידיעת המערערים אין להם רישוי עסק ולא נדרש מהם רישיון.

ד. **שיהוי:** המערערים טוענים לשיהוי של המשיבה, אשר השתהתה בהגשת כתב האישום לאורך שנים רבות. שיהוי זה יצר מצג כי אין למשיבה כל עניין או סמכות במקום. המערערים מציינים כי עד לפני כחמש שנים היה קיים בסמוך מחסום 300, והעסק פעל עפ"י רישוי מעיריית בית לחם. עם הקמת החומה בין בית לחם לירושלים וביטול המחסום, סברו המערערים כי העסק עודנו בתחום אחריות רישוי בית לחם, ונדהמו מהתנפלות המשיבה עליהם מבלי לתת להם הזדמנות להסדיר את מעמדם מהיבט הרישוי והתכנון.

ה. **הגנה מן הצדק:** המערערים טוענים כי יש לקבל את הערעור מהטעם של הגנה מן הצדק, שכן המשיבה פעלה בדרך שאינה מקובלת ושלא בתום לב, תוך אכיפה היוצרת עוול זועק לשמיים. במשך שנים רבות בהן קיים העסק, המשיבה הרשתה למערערים להמשיך לנהל את עסקם ללא כל עסקה ותוך התעלמות ממנו ואי מתן שירותים מינימאליים, ובהתנהגות זו יצרה הסתמכות מצד המערערים כי ניתן להם להמשיך ולהפעיל את העסק באותם תנאים גם להבא; והנה באחת היא מבקשת "לחסל" את העסק.

ו. **חופש העיסוק:** המערערים מוסיפים וטוענים כי צו הסגירה יפגע קשות בחופש העיסוק ובמקור פרנסתם היחיד. יתירה מזאת, המערערים מעסיקים בתחנה עובדים נוספים, ועבודה זו היא מקור פרנסתה יחיד גם להם.

בהקשר זה מציינים המערערים כי הוציאו ממון רב עד כה על מנת לקדם את הוצאת רישיון העסק; מעבר לתשלום הקנסות שהטיל עליהם בית המשפט בסך 35,000 ₪, הוציאו המערערים 35,900 ₪ לבדיקות וסקר קרקע, ו-8,000 ₪ לאדריכלית לצורך הכנת תוכנית עסק ורישוי; ועלות הטיפול בקרקע המזוהמת, כולל חפירה, הובלה, טיפול ותשלום למטמנה, מוערך בכ-200,000 ₪. וכל זאת, חוץ מעלויות של שכ"ט והוצאות להליך הרישוי. לטענת המערערים, הם אינם מסוגלים לעמוד בנטל הכספי הכבד הכרוך בגיוס הסכומים האדירים הללו שהם מחויבים להוציא עקב ההקפדה המחמירה כלפיהם מטעם הרשויות, ואף עקב כך עלול להיגרם קיפוח לא מוצדק במקור פרנסתם ופרנסת העובדים שלהם.

ז. **תיקון המחדלים:** המערערים טוענים כי הם החלו בהסרת המחדלים ונמצאים בעיצומו של הליכי קבלת הרישוי ושיפוץ התחנה, כך שנמנע הזיהום וימולאו כל התנאים שידרשו מגורמי הרישוי השונים. בין היתר, ביצעו המערערים את הפעולות דלהלן: הוגשה חו"ד אקו-טק, אשר ביצעה סקר קרקע/מזהמים; בוצעו קידוחים למיפוי הזיהום ע"י המעבדה, ועם קבלת תוצאות המעבדה יוכן מיפוי של הקרקע המזוהמת והמערערים יפעלו לסילוקה בהתאם להנחיות המעבדה והמשרד לאיכות הסביבה. כן, כאמור לעיל, מציינים המערערים כי בוצעו פעולות שמטרתן למנוע את המשך הזיהום: התקנת אקדח תדלוק ללא טפטוף והתקנת מאצר הניידת.

13. באשר לפעולות להליך רישוי עסקים, נאמר בכתב הערעור כי ביום 23.1.14, לאחר שיהוי רב, נתנה העירייה מספר זיהוי נכס, אשר בלעדיו לא ניתן להתחיל את הליך פתיחת תיק הרישוי. המערערים קיימו מספר פגישות באמצעות בא-כוחם באגף לקידום עסקים בעירייה לצורך ביצוע הליך הרישוי; המערערים שכרו אדריכלית על מנת להכין "תוכנית עסק" להגשתה במשרד הרישוי, ונפתח תיק בקשה לרישוי עסק. כמו כן, נציג כיבוי אש ביקר במקום ומסר להם את תנאי מכבי אש לאישור המקום לרישוי; נציג המשטרה ביקר במקום ביום 17.2.14 ומסר את תנאי הרישוי מטעם המשטרה; וכן, ביקר במקום נציג הגיחון ומסר תנאי רישוי. לפיכך, טוענים המערערים כי הליך הרישוי בעיצומו, ויש לאפשר למערערים להשלימו.

14. בדיון שלפני טען ב"כ המערערים, כפי שצוין לעיל, כי בשלבים קודמים יוצגו המערערים על ידי עו"ד אחר, ולטענתו, המערערים זכו לייצוג רשלני; וכי מסיבה זו הוחלף הייצוג. אי לכך, לא היה זה מן הראוי כי בית משפט קמא יטיל את האחריות לעיכובים בהשלמת תהליך הרישוי על כתפיהם של המערערים. עוד ציין ב"כ המערערים, כי הזמן הדרוש להקמת תחנת דלק עם רישיון הוא שנה עד שנתיים.

טענות המשיבה

15. לטענת המשיבה, ההליך החל בכתב אישום ברישוי עסקים, כיון שהעסק פועל ללא רישיון. מאחר שהמשיבה קיבלה מידע מהמשרד להגנת הסביבה כי יש מזהמים במקום, וכי הוא מסוכן ומסכן את הציבור, הוציאה המשיבה בקשת סגירה לעסק על סמך כתב האישום.

16. מבחינת הפרוצדורה לתיקון הליקויים, מציין ב"כ המשיבה כי המערערים אכן הגישו חו"ד של אקו-טק עם פירוט ליקויים. ברם, לאחר ביצוע התיקונים חייבים המערערים לפנות למשרד להגנת הסביבה כדי שיבדקו ויאשרו כי כל הליקויים תיקנו; ולטענת ב"כ המשיבה, ערב הדיון לפניי הוא שוחח עם מר עינב אורן, נציג של המשרד להגנת הסביבה, והוא שמע ממנו כי המערערים לא פנו אליו, לא הזמינו אותו לבדיקה חוזרת ולא עדכנו אותו לגבי התקדמות, ויתירה מזאת, עדיין קיימים מזהמים בשטח. בהקשר זה הציג ב"כ המשיבה בפני בית המשפט מסמכים אשר מהם עולים נתונים חשובים נוספים: כי למרות טענת המערערים שאנשי מכבי אש הגיעו לביקורת ולמתן אישור ביום 17.2.14, עובדה היא כי הם דחו את בקשת המערערים ולא נתנו אישור (מסמך מיום 17.2.14); וגם המשטרה הודיעה ביום 23.2.14 כי איננה מעניקה אישור לעסק, כיוון שמבחינה בטיחותית לא ניתן לאשר את המקום. נוסף על כך, במכתב מיום 27.3.04 הודיע משרד הכלכלה כי גם הוא מסרב לתת אישור לעסק, ודורש כי תוגש תכנית הכוללת מיכל דלק תת-קרקעי, במקום המיכל הקיים היום בתחנה, שהוא מעל פני הקרקע; וכן הוציא משרד הכלכלה צו, כי על המערערים להציג למשרד, עד לתאריך 1.5.14, תכנית של תחנת תדלוק ציבורית עם מיכל סולר תת-קרקעי, שאם לא כן יינתן צו להפסקה מיידית של פעולות תדלוק ולסילוק מיכל הסולר העל-קרקעי מהשטח (אעיר כי המסמכים הנ"ל הוגשו לבית המשפט). ב"כ המשיבה מציין כי כיום מיכל הסולר הוא מעל פני הקרקע, והדבר מצביע על כך שבאם תוגש תכנית, היא תחייב גם אישורי בנייה.

לסיכום טענה זו מדגישה המשיבה, כי לא זו בלבד שבית משפט קמא נתן למערערים אורכות נדיבות לשם תיקון הליקויים, המערערים לא ניצלו את פרק הזמן שניתן להם, ונכון למועד זה, הליקויים עדיין לא תוקנו, והמשמעות היא שזיהום הקרקע טרם טופל.

17. המשיבה מוסיפה וטוענת כי גם אם יצליחו המערערים לתקן את כל הליקויים המנויים לעיל, ואף אם הגורמים השונים האמורים היו נותנים את האישורים הנדרשים להפעלת העסק מבחינה תקנית, הרי שאף אז לא ניתן להוציא

רישיון לעסק, כיון שהשטח עליו נמצא העסק אינו מתוכנן, ואין תב"ע.

18. באשר לטענת המערערים בדבר אכיפה בררנית באזור בו נמצא העסק, טען ב"כ המשיבה כי בית העסק היחיד הנוסף שקיים באותו מתחם הוא עסק של שיש, שגם לו אין רישיון עסק; והעובדה היא כי אף נגדו פתחה העירייה בהליכים, והוא עומד להתפנות מהמקום כיון שאין לו רישיון עסק ואין יכולת תכנונית במקום.

19. באשר לטענת השיהוי, טוען ב"כ המשיבה כי העסק של המערערים הינו תחנה פיראטית, ומשך זמן רב לא היה מוכר למשיבה; ומיד לאחר שגילו הגורמים הרלוונטיים את הבעייתיות בעסק, פעלה המשיבה במלוא המרץ להפסיק את הפעילות.

דין והכרעה

20. לאחר עיון בתיק ולאחר ששמעתי את טענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

21. הטענות הכלליות שטען ב"כ המערערים, בדבר חוסר סמכות בית המשפט לדון בזיהום, אכיפה בררנית והגנה מן הצדק, נדחו בבית משפט קמא בהחלטה מיום 15.1.14. בית משפט קמא ציין כי מדובר בטענות מקדמיות, אשר לא ניתנות להעלות לראשונה לאחר שהנאשמים כבר הורשעו לפי הודייתם. לא הוגשה בקשה לחזרה מהודאה, וממילא שאין להיענות לבקשה כזו.

22. בית משפט קמא גם דחה את הטענות לגופן, כמפורט להלן:

אף לגוף הטענות אין בהן ממש. כתב האישום אינו עוסק בזיהום, וזו טענה של המאשימה שרלבנטית לשאלת כניסת תוקפו של צו הסגירה לתוקף. משלא ננקטו הליכים באישום של גרימת זיהום, לא ניתן לטעון שערכאה זו אינה מוסמכת לדון משום שבית המשפט לעניינים מקומיים הוא הערכאה המוסמכת לדון באישום של הניהול עסק ללא רישיון, שהוא האישום דנן. באשר לטענת אכיפה בררנית והגנה מן הצדק, אלה נטענו ללא כל ביסוס עובדתי, וכידוע הנטל על הטוען. אציין כי ידוע לי מהליכים אחרים שבפני שגם נגד מחצבת בן עמי ננקטו הליכים, דבר הממחיש את הקושי שבהצגת הטענות ללא כל ביסוס. לכן לא ניתן להיענות להם. באשר לטענה לפיה העירייה הסכימה בהתנהגותה לכך שהתחנה מפוקחת בידי עיריית בית לחם, בכך אין ממש, מה עוד שהסנגור הנכבד עצמו אישר שהנאשמים ידעו שהתחנה בתחום שיפוט ירושלים.

יחד עם זאת, במסגרת גזר הדין בית משפט קמא התחשב בטענת השיהוי של המשיבה כי השתתה משך שנים עד שפעלה כנגד העסק, טענה שלא נסתרה.

23. אכן, כתב האישום עוסק בסגירת העסק ולא בגרימת הזיהום, ולכן צדק בית משפט קמא במסקנתו כי הינו פוסק בגדר סמכותו. באשר לטענות של אכיפה בררנית והגנה מן הצדק, לא הוצגו לכך ראיות ממשיות, ובדין דחה בית משפט קמא גם טענות אלו. אוסיף ואעיר כי ממילא לא בנקל ניתן לבטל צו לסגירת עסק רק מן הטעם של אכיפה בררנית והגנה מן הצדק; וקל וחומר, כאשר העסק הנדון לפניו יוצר סיכון יום-יומי לציבור ולסביבה. לפיכך, גם לו הייתה הטענה מבוססת על ראיות של ממש, קרוב לוודאי כי נוכח הסיכון מהזיהום היה עומד צו הסגירה בתוקפו.

24. בעניין הטענה כי המשיבה הסכימה בשתיקה בהתנהגותה, או בהתעלמותה, להמשך הפעלת העסק, וזאת מתוך ההנחה כי העסק יפעל תחת פיקוחה וסמכותה של עיריית בית לחם, אציין כי בהעלותם טענה זו סותרים

המערערים את טענתם כי ניתן להסיק שהמשיבה - קרי, עיריית ירושלים - נתנה מעין "היתר מכללא" להפעלת העסק, מעצם העובדה שהעסק קיים במשך עשר שנים והמשיבה מעולם לא פנתה אל בעלי העסק; שהרי אם סברו המערערים כי הם ממשיכים לפעול תחת סמכותה של עיריית בית לחם, מדוע היה נדרש "היתר מכללא" מטעם המשיבה? אלא, כפי שקבע בית משפט קמא, המערערים ידעו היטב כי העסק נמצא תחת סמכות עיריית ירושלים.

25. זאת ועוד, ראוי להזכיר כי צו לסגירת עסק, הניתן מכוחו של סעיף 16 בחוק רישוי עסקים, אינו עונש. תכליתו של צו זה היא להביא להפסקתה של העבירה שעניינה ניהול עסק ללא רישיון עסק. ראו בעניין זה את דבריו של כבוד השופט ברנזון בפסק הדין ע"פ 242/65 היועץ המשפטי לממשלה נגד חברת מלון "רות" בע"מ, פ"ד יט(3) 515 (17.11.1965):

צו סגירה איננו בגדר עונש מן העונשים שבית המשפט מוסמך להטילם. זו היא סנקציה מיוחדת במינה שמטרתה להפסיק פעם אחת ולתמיד את המשכת ביצוע העבירה של ניהול עסק ללא רישיון או תוך הפרת תנאי הרישיון. השימוש באמצעי זה, בין אם הוא בעל אופי אדמיניסטרטיבי או בעל אופי שיפוטי, שונה מסמכות הענישה הרגילה ומשום כך לא תחול עליו ההלכה האמורה בבג"ץ 166/59, המתייחס לסנקציה פלילית מובהקת של עונש מאסר.

ראו לעניין זה גם: ת"פ 8493/03 מדינת ישראל נ' דניאל בן אלי (26.1.10).

משכך, טענת השיהוי אינו רלוונטי לתכליתו של הצו. יחד עם זאת, במסגרת גזירת יתר מרכיבי העונש התחשב בית משפט קמא לקולא בטענת השיהוי, וזו אכן הגישה המתבקשת, המאזנת בין עצם העבירה לבין העובדה שמשך מספר שנים לא פעלה המשיבה כנגד העסק.

26. לפיכך, דין הטענות הכלליות מטעם המערערים להידחות.

27. מכאן, אעבור לבחון את החלטת בית משפט קמא בגזר הדין למתן צו לסגירת עסק ולחיוב בקנס.

צו סגירת עסק

28. קביעות בית משפט קמא, הן בגזר הדין והן בהחלטה בבקשה לעיכוב ביצוע צו סגירת העסק, מפורטות ומנומקות כדבעי. אין חולק כי העסק פועל מזה שנים ללא רישיון, באופן בלתי בטיחותי, ויוצר סיכון לאדם ולסביבה. כפי שפורט בהחלטה מיום 20.2.14, בית משפט קמא נתן למערערים מספר אורכות, המגיעות לסך של מספר חודשים, על מנת שיתקנו את הליקויים בעסק היוצרים סיכון. ברם, חרף העובדה כי בדיון ביום 10.12.13 העריכה המומחית מטעם המערערים כי עבודת השיקום, לאחר בדיקות, תיארך ששה שבועות (ואף זמן קצר מכך בעבודה מאומצת), הדבר לא התבצע. כיוון שבית המשפט העניק למערערים אורכות אף מעבר לזמן שהוערך על ידי המומחית מטעמם, ובכל זאת לא בוצעו התיקונים שפורטו על ידה בחוות דעתה, אין מקום לטענה מצד המערערים כי בית משפט קמא טעה בכך שלא העניק להם מסגרת זמן רחבה יותר.

29. למעשה, אף המערערים אינם טוענים כי מאז החלטת בית משפט קמא הם קידמו את תיקון הליקויים והסרת הזיהום, או כי קידמו באופן ממשי את הליך רישוי העסק, וניכר כי כמעט ולא בוצעו פעולות נוספות מאז ההחלטה מיום 20.2.14 ועד הדיון שנערך לפניו ביום 10.4.14. באשר לתיקונים שכבר בוצעו במקום, אין בהם חדש; ובית משפט קמא כבר התייחס אליהם בהחלטה מיום 20.2.14. כאמור, בית משפט קמא קבע כי גם אם הזיהום צומצם, הרי שטרם שוקם

הזיהום שכבר נגרם במקום, וטרם הוסדרה לחלוטין מניעת הזיהום בהווה.

30. לא זו אף זו, בדיון שלפניי נמסר - מן המשיבה, ולא מן המערערים - כי הגם שהמערערים הזמינו את מכבי האש והמשטרה על מנת לבדוק את העסק לצורך מתן אישורים לרישיון עסק, הרי שתוצאות הביקורים שלהם במקום היו שליליות, ומכבי האש והמשטרה דחו את בקשת המערערים לאישוריהם. כן נודע כי צו בטיחות שניתן על ידי משרד הכלכלה מיום 16.3.14 תלוי ועומד אף הוא, לפיו, באם עד ליום 1.5.14 לא תוגש תוכנית לתחנת דלק ובה מיכל סולר תת-קרקעי, יינתן צו מידי ובו הוראה להפסקת התדלוק ולהעברת המיכל למקום אחר. זאת, לאור דרישת תקנה 36 בפרק ד' לתקנות רישוי עסקים (אחסנת נפט), התשל"ז-1976, האוסרת על אחסנת נפט אלא במיכלים תת-קרקעיים. גם מאז הדיון ועד ליום מתן פסק דין זה, לא הוגש כל עדכון מטעם המערערים, לפיו ביצעו את האמור והטמינו את המיכל בקרקע, הגם שחלף המועד.

31. בית משפט קמא נתן אורכות לצו סגירת העסק, וזאת מתוך התחשבות בחופש העיסוק של המערערים והתחשבות בעובדה כי העסק מהווה מקור פרנסתם ופרנסת העובדים במקום, ברם בתנאי כי הליקויים יתוקנו. חרף האמור, המערערים לא פעלו לסילוק הסיכון עובר למתן החלטת בית משפט קמא ביום 20.2.14, ועל כן, בדיון היא ניתנה. אף במהלך הליך הערעור, לא גילו המערערים במעשיהם כי בכוונתם לפעול באופן מידי לתיקון הליקויים המסכנים את הציבור והסביבה, וגישה זו רק מחזקת את המסקנה כי לא ניתן להתיר לעסק זה להמשיך לפעול, ללא רישיון עסק, כאשר בכל יום הסיכון קיים ואף מחמיר עוד ועוד.

32. גם לא מצאתי כי יש בהליכים שננקטו לקבלת רישיון עסק, המצויים בשלב טרומי בלבד, בכדי למנוע את סגירתו המיידית. זאת במיוחד כאשר לדברי ב"כ המשיבה, השטח בו נמצא העסק אינו מתוכנן, כך שאין כל וודאות כי ניתן יהיה להוציא היתר לשימוש במקום כתחנת דלק; ועל כן, גם מסיבה זו קיים ספק כבד האם, לפחות בעתיד הנראה לעין, יהיו המערערים מסוגלים לקבל רישיון לניהול העסק, אם בכלל.

33. מן כל המקובץ עולה כי לא נפל כל פגם בהחלטת בית משפט קמא, ודין הערעור נגד הצו לסגירת העסק להידחות.

ערעור על הקנס

34. המערערים קובלים גם על גובה הקנס שהוטל עליהם - 20,000 ₪ על מערערת 1 ו-10,000 ₪ על מערער 2.

35. בגזר הדיון, קבע בית משפט קמא כי לפי הענישה המקובלת בתיקי רישוי עסקים, ולפי נתוני התיק ומכלול השיקולים, מתחם הענישה הראוי לקנס עבור נאשמת 1 (מערערת 1), שהיא החברה אשר הפעילה את התחנה, נע בין 15 - 25 אלף ₪, ולנאשם 2 (מערער 2), אשר ניהלה בפועל, מתחם של בין 8,000 ₪ ל-18,000 ₪. בית משפט קמא קבע כי בתוך המתחם יש לשקול לחומרה את התנהלות הנאשמים תוך כדי ההליך. ביום 10.12.13 מסרה המומחית מטעם ההגנה כי שיקום הנזק אפשרי בפרק זמן של חודש וחצי, ובהליך מזורז ניתן להשלים את מלאכת השיקום בתוך שלושה שבועות. למרות הזמן שחלף מאז, הנאשמים טרם החלו בהליך השיקום, והדבר פועל לחובתם; שכן, למרות מודעותם לנזק שגורמת פעילות התחנה, לא ניסו הם למונעו או לצמצמו. לקולא, שקל בית המשפט את ההוצאות בהן חייב את הנאשמים בהחלטה מיום 31.12.13; את העובדה שמדובר במספר נאשמים, אך שאפשר שהקנס משולם מאותו "כיס"; ואת הטענה שמספר משפחות מסתמכות על העסק לפרנסתם.

36. לא מצאתי עילה להתערב בקביעת בית משפט קמא בנוגע לקנס. אף המערערים אינם מצביעים על כל עילה של ממש להפחתת הקנס, אשר אינו חורג מהפסיקה הנהוגה; אלא ביקשו כי בית המשפט שלערעור יתחשב בהשקעה הכספית המשמעותית והכבדה המוטלת עליהם לשם שיקום התחנה וקבלת רישיון העסק.

37. טענה זו לא יכולה לשמש נימוק להתחשבות בגובה הקנס. המערערים מבקשים, למעשה, כי לשם הפחתת הקנס המוטל על המערערים יתחשב בית המשפט בעלות הנדרשת לצורך הכשרת העסק הפיראטי שבגיניו הוגש כתב האישום, קרי, לצורך תיקון העוול שהם עצמם יצרו במו ידיהם. דעת לנבון נקל, כי בקביעת גובה הקנס לא יתחשב בית המשפט בעלויות המתבקשות לתיקון אותן עבירות אשר בגינן מוטל הקנס, כשעבירות אלו בוצעו על ידי המערערים בודעין ובמשך תקופה ארוכה, בה היו יכולים להשקיע את אותם כספים לתיקון הליקויים במקום וכך להקטין את ממדי העבירות בהן הורשעו.

38. לפיכך, דין הטענה להידחות.

סיכום

39. דין הערעור להידחות, והוא נדחה בזה.

40. צו סגירת העסק, שניתן בבית משפט קמא בגזר הדין מיום 15.1.14, ייכנס לתוקף החל מיום 15.6.14, ויחולו עליו הוראות בית המשפט לעניינים מקומיים כמפורט בגזר הדין.

41. צו עיכוב הביצוע שניתן ביום 27.2.14, מבוטל בזאת.

42. אני מחייב בזה את המערערים, יחד ולחוד, בהוצאות משפט של המשיבה בסך 5,000 ₪.

ניתן היום, ט"ז אייר תשע"ד, 16 מאי 2014, בהעדר הצדדים.